

נייר או פלסטיק?

ד"ר אופירה איילון מגיבה על מאמרו של ד"ר עדי וולפסון הנוגע להצעת החוק האוסרת על שימוש בשקיות פלסטיק, ומציגה מתודולוגיה שונה

29/11/2006

בשבועות האחרונים, לאחר שאושר, בקריאה ראשונה בכנסת, החוק האוסר שימוש בשקיות פלסטיק (לא ניילון, אלא פוליאטילן) ומחייב בעלי מרכולים לספק ללקוחות שקיות נייר, אנו עדים לדיונים על: "מה יותר עדיף- נייר או פלסטיק?". כך לדוגמא, ציין ד"ר וולפסון במאמרו בערוץ "ירוק נושך" כי "במאזן הכולל שקיות הפלסטיק נחשבות ידידותיות יותר".

ברצוני לחלוק על מימצא חד משמעי, לכאורה, זה ולהציג מתודולוגיה אשר מאפשרת קבלת החלטות רציונאלית ומבוססת יותר.

ניתוח מחזור החיים (life cycle analysis, LCA) הוא כלי להערכת ההשפעות הסביבתיות של תהליכי הייצור, כמו גם המוצרים עצמם. הכלי התפתח בשנות השבעים של המאה הקודמת כאשר התמריץ הראשוני לבחינת מחזור החיים הכולל היה מחירי הדלק ותשומות האנרגיה בעקבות משבר הנפט.

הכוונה הייתה להעדיף ייצור מוצרים שצריכת האנרגיה לייצורם נמוכה יותר. במשך הזמן, עם החמרת התקנים הסביבתיים, התרחבו מעגלי הבדיקה, וההשפעות הסביבתיות החיצוניות נלקחו בתחשיב הכולל.

יישום ניתוח מחזור החיים כיום, מיושם כבר בשלב התכנון וקבלת ההחלטות, כאשר יש לבחור בין מוצרים שונים או לשכלל מוצר קיים. מחזור החיים הכולל של המוצר, לוקח בחשבון את כל התשומות הישירות (חומרי גלם, אנרגיה), כמו גם ההשפעות החיצוניות (זהום אוויר, פסולת מוצקה וכו') הכוללות בשלבי כריית חומרי הגלם, הפקתם, ייצור המוצר, השימוש בו ולבסוף - ההיפטרות ממנו.

יהודה לחיאני ואלי דסה

שקיות

גביית תשלום ישיר על שקיות

לאחר זהו התשומות הסביבתיות וכמותן, יש להעריך את גודל הנזקים לסביבה. מחקרים רבים בחנו את השאלה "מה יותר עדיף- נייר או פלסטיק". כך למשל, באתר [הסוכנות להגנת הסביבה](#) בארה"ב מצביעים על כך כי שקיות הנייר שוקלות פי 10 משקיות הפלסטיק (ולכן גם מייצרות הרבה יותר פסולת) ואילו האנרגיה הנדרשת לייצור השקיות – מהפלסטיק, היא כחמישית מאלו המיוצרות מנייר.

לעומת זאת, מצביע [מחקר אחר](#) כי אם לא קיימת מערכת מיחזור כלל, הרי שיש עדיפות סביבתית לשקיות הפלסטיק, ויתרון זה נשמר עד להיקף מיחזור של 50% של נייר ושל הפלסטיק. הסיבה לכך היא התשומות (חומרי גלם ואנרגיה) והמזהמים (לאוויר ולמים) הנפלטים בתהליכי היצור והמיחזור של חומרים אלה.

בארץ שעורי המיחזור לא מגיעים להיקפים כאלו וגם יש לזכור כי רובנו עושים שימוש חוזר בשקיות הפלסטיק לפחות פעם אחת נוספת- בפח האשפה הביתי.

אני, כמובן, מצטרפת לקריאה לצמצם מלכתחילה את כמות השקיות (בפרט ואת האריזות בכלל), הנמצאות בשימוש ומגיעות מהר מאוד לאתרי ההטמנה.

אחד הפתרונות היעילים כלכלית וסביבתית, שאין עליהם עוררין, הוא גביית תשלום ישיר בגין אותן שקיות. תשלום כזה בוודאי יגרום לרבים להביא מהבית שקיות פלסטיק או בד ולהשתמש בהן מספר רב של פעמים.

הדיון יכול גם לגעת בהצעות נוספות כגון האם להשתמש בכוסות חד פעמיות (וגם כאן אפשר לבחון את כוסות ה'קלקר' – פוליסטירן מוקצף- לעומת כוסות הנייר המצופות בפילם פלסטי) או בכוסות רב פעמיות.

אפילו אנשי איכות סביבה נוטים לעתים להיתפס למיתוסים באשר להשפעות הסביבתיות של השימוש בחיתולי בד במקום חיתולים חד פעמיים.

לפני מספר שבועות קראתי כתבה על התנועה להשבת חיתולי הבד. הפתיעה אותי הקביעה של אחת המרואיינות כי החיתולים החד פעמיים גורמים לנזק אקולוגי כבד, אך באותה נשימה היא ציינה כי כרגע יש לה בעיה להשתמש בחיתולי הבד שכן המייבש שלה מקולקל.

חשוב לציין, כי לתהליך ייצור האנרגיה (הנדרשת להפעלת מכונת הייבוש) יש השפעות סביבתיות קשות לא פחות ולכן, ייבוש קצר בשמש בהחלט נותן פתרון זול ונכון- סביבתית וכלכלית.

המסקנה היא שאין לסמוך על אינטואיציה ואין להיתפס לסטיגמות עתיקות. קיימים כלים ברורים המאפשרים לבחון באמת השלכות סביבתיות ולקבל החלטות מפוכחות יותר.

המחוקק, במקרה זה, רצה להיטיב עם הסביבה אך לא נראה כי מטרה זו תושג – לא לטובת הציבור ולא לטובת הסביבה ובפעם הבאה שאתם רוכשים חולצת כותנה מ-"100% סיבים טבעיים", זכרו שצריך לכבס אותה בטמפרטורה גבוהה וגם צריך לגהץ אותה.

הכותבת היא חוקרת ומרכזת תחום סביבה במוסד [שמואל נאמן](#)